

Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö 27/1996 vp

Hallituksen esitys laeiksi maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain muuttamisesta ja sairausvakuutuslain mukaisen omavastuun korvaamisesta maatalousyrittäjille annetun lain 3 ja 5 §:n muuttamisesta

Eduskunta on 11 päivänä lokakuuta 1996 lähettänyt sosiaali- ja terveysvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen 175/1996 vp laeiksi maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain muuttamisesta ja sairausvakuutuslain mukaisen omavastuun korvaamisesta maatalousyrittäjille annetun lain 3 ja 5 §:n muuttamisesta.

Valiokunta on tässä yhteydessä ottanut myös eduskunnan 30 päivänä toukokuuta 1995 valiokuntaan lähettämän ed. Kari Kantalaisen /kok ym. toivomusaloitteen 246/1995 vp yrittäjän sairausvakuutuksen karenssiajan lyhentämisestä.

Eduskunnan perustuslakivaliokunta on eduskunnan päätöksen mukaisesti antanut asiasta lausunnon. Perustuslakivaliokunnan lausunto 36/1996 vp on mietinnön liitteenä.

Hallituksen esitys ja toivomusaloite

Hallituksen esityksessä ehdotetaan maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslakia muutettavaksi siten, että siirryttäisiin riskiperusteiseen vakuutusmaksuun. Järjestelyn seurauksena työvahingolta välttyvät maatalousyrittäjät voisivat saada vakuutusmaksuunsa alennusta nykyiseen verrattuna.

Maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain mukaisena vapaaehtoisen tapaturmavakuutuksen kustannuksiin ei valtio enää osallistuisi, vaan rahoitusosuus siirrettäisiin vakuutetulta perittäväan vakuutusmaksuun.

Sairausvakuutuslain mukaisen omavastuun korvaamisesta maatalousyrittäjille annettua lakia muutettaisiin siten, että päivärahan tasoa alennettaisiin 75 prosentista 70 prosenttiin maatalousyrittäjän työtulosta ja päivärhassa olisi aina kolmen päivän omavastuuaika. Vähimmäispäivärahasta luovutettaisiin ja päivärhalle säädettäisiin pienin maksettava määrä.

Ehdotettujen muutosten arvioidaan alentavan valtion menoja vuonna 1997 noin 10 miljoonalla markalla, vuonna 1998 noin 29 miljoonalla markalla ja vuonna 1999 noin 30 miljoonalla markalla vuodessa. Maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain muutokset on tarkoitettu tulemaan voimaan vuoden 1997 alusta kuitenkin siten, että riskiperusteista vakuutusmaksua sovellettaisiin ensimmäisen kerran vuoden 1998 vakuutusmaksuihin. Vakuutusmaksun porrastuksessa otettaisiin huomioon kesäkuun 1997 jälkeinen aika ja sen jälkeen korvattavaksi tulevat uudet työvahingot. Sairausvakuutuslain mukaisen omavastuun korvaamista maatalousyrittäjille annetun lain ehdotetut muutokset on tarkoitettu tulemaan voimaan vuoden 1997 alusta. Esitys liittyy valtion talousarvioesitykseen vuodelle 1997 ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Toivomusaloitteessa 246/1995 vp ehdotetaan eduskunnan hyväksyttäväksi toivomus, että hallitus ryhtyisi pikaisesti toimenpiteisiin saattaakseen yrittäjiä koskevan sairausvakuutuksen karenssiajan yhdenvertaisemmaksi maatalousyrittäjien ja työntekijöiden karenssiaikoihin nähden lyhentämällä 9 päivän karenssiaikaa tai tasamalla kaikkien kohdalta karenssiaikoja.

Valiokunnan kannanotot

Sosiaali- ja terveysvaliokunta korostaa työsuojelun ja työterveyshuollon merkitystä maataloustyössä. Maatalousyrittäjistä vasta vapaa puolet on työterveyshuollon piirissä. Työterveyshuollolla ja työsuojelulla voidaan myös vaikuttaa siihen, että maatalousyrittäjät saavat tapaturmavakuutusmaksuaan alennetuksi ehdotetun riskiperusteisen vakuutusmaksujärjestelmän perusteella.

Vapaaehtoisen tapaturmavakuutuksen merkitys on suuri niissä tapauksissa, joissa se on

ainoa maatalousyrittäjän ja hänen perheenjäsenensä tapaturmavaaraa kattava vakuutus. Tästä syystä on tiedottamiseen kiinnitettävä erityistä huomiota.

Tapaturmavakuutusjärjestelmän muutos merkitsee sitä, että maksut asettuvat pitkällä aikavälillä työaloittain erilaisiksi, minkä lisäksi yksittäisellä maatalousyrittäjällä on mahdollisuus vaikuttaa maksutasoonsa. Tällä voidaan arvioida olevan suurehkokin merkitys maatalousyrittäjän pyrkimyksessä välttää tapaturmaa. Toisaalta järjestelmää on seurattava, jottei se johda siihen, että tapaturmat jäävät hoitamatta, jotta vältytään maksun korotukselta.

Helsingissä 30 päivänä lokakuuta 1996

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Jouko Skinnari /sd, varapuheenjohtaja Maija Perho /kok ja jäsenet Anne Huotari /vas, Jorma Huuhtanen /kesk, Liisa Hyssälä /kesk, Paula Kokkonen

Hallituksen esityksen perusteluihin viitaten sosiaali- ja terveystieteiden valiokunta pitää esitystä tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena. Näin ollen valiokunta kunnioittavasti ehdottaa,

että lakiehdotukset hyväksyttäisiin muuttamattomina.

Edelleen valiokunta kunnioittavasti ehdottaa,

että toivomusaloite 246/1995 vp hylättäisiin.

/kok, Mikko Kuoppa /va-r, Hannes Manninen /kesk, Pirkko Peltomo /sd, Margareta Pietikäinen /r, Maija Rask /sd, Marjatta Vehkaoja /sd ja Marja-Leena Viljamaa /sd sekä varajäsen Matti Ryhänen /kesk.

Vastalause

Hallitus esittää muutoksia maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslakiin ja toisaalta sairaudenaikaiseen omavastuu-aikaan. Esityksillä pyritään hallitusohjelmassa asetettuihin säästötavoitteisiin maatalousyrittäjien sosiaaliturvasa. Maatalousyrittäjien sosiaaliturvaa pohtiva työryhmä on väliraportissaan kuitenkin todennut yksimielisesti, että nämä tavoitteet toteutuvat jo aikaisemmillä päätöksillä. Kun otetaan vielä huomioon muut maatalousväestöön kohdistuneet leikkaukset, sosiaaliturvan heikennyksiä ei pitäisi enää tehdä.

Periaatteellisesti kyseenalaisin hallituksen muutosesityksistä on sairausajan vähimmäisturvan poistaminen. Tätä emme voi hyväksyä, kuten emme ole hyväksyneet vastaavaa muutosta sairausvakuutuslainkaan osalta. Mielestämme muutos on vastoin hallitusmuodossa määritellyjä kansalaisten perusoikeuksia. Hallituksen esityksen mukainen kolmen päivän ehdoton omavastuu-aika ei myöskään ole perusteltu, koska nykyinen käytäntö vastaa työsuhteessa olevien

työnantajalta saamaa sairausajan palkkaa. Muutos olisi kyseenalainen myös terveystieteiden valiokunnasta, koska se todennäköisesti lisäisi sairaana työskentelemistä ja hidastaisi hoitoon hakeutumista.

Maatalousyrittäjien tapaturmavakuutusmaksun muutos riskiperusteiseksi sisältää teoreettisesti hyväksyttävän, kannustavan elementin: vahingoilta välttyminen alentaisi ajan oloon asianomaisen henkilön vakuutusmaksuja. Ongelmana on, että vakuutettu voi vain rajoitetusti omin toimenpitein vaikuttaa tapaturmien syntymiseen — näin on erityisesti karjataloudessa. Toisaalta maksut olisivat nuorilla, aloittavilla maatalousyrittäjillä maksimaaliset, vaikka heille ei ole tarvinnut korvata yhdestäkään toteutuneesta tapaturmasta. Järjestelmä toimii heidän osaltaan nurinkurisesti siksi, että heille ei ole voinut kertyä ”tapaturmattomia vuosia” eikä siten bonusta. Tarkoituksenmukaisempaa olisikin, että alkavilla maatalousyrittäjillä olisi täysi bonus, joka jatkossa heikkenisi, jos siihen ilmenisi aihetta.

Järjestelmän muutos todennäköisesti synnyttää lisäksi saman ongelman kuin sairausajan omavastuu-aikaa koskeva muutos. Säästöt syntyvät lyhyellä tähtäyksellä siitä, että hoitoon haakeutuminen vähenee. Pitkällä tähtäyksellä vaikutus on todennäköisesti päinvastainen: tapaturmien jälkitilojen lisääntyminen ja sairauslomien pitkittyminen lisäävät kustannuksia.

Helsingissä 30 päivänä lokakuuta 1996

Jorma Huuhtanen /kesk
Hannes Manninen /kesk

Koska hallituksen esitykseen sisältyy näin paljon suoranaisia epäkohtia, puutteellisesti selvitettyjä kohtia ja epävarmoja oletuksia, emme voi sitä hyväksyä.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että lakiehdotukset hylättäisiin.

Liisa Hyssälä /kesk
Matti Ryhänen /kesk

PERUSTUSLAKIVALIOKUNTA

Liite

Lausunto 36/1996 vp
Hallituksen esitys 175/1996 vp

Sosiaali- ja terveysvaliokunnalle

Eduskunta on lähettäessään 11 päivänä loka-kuuta 1996 hallituksen esityksen 175/1996 vp laeiksi maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain muuttamisesta ja sairausvakuutuslain mukaisen omavastuuajan korvaamisesta maatalousyrittäjille annetun lain 3 ja 5 §:n muuttamisesta sosiaali- ja terveysvaliokuntaan valmistele- vaksi käsiteltäväksi samalla määrännyt, että pe- rustuslakivaliokunnan on annettava asiasta lau- suntonsa sosiaali- ja terveysvaliokunnalle.

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina ylitar- kastaja Jaakko Hannula sosiaali- ja terveystmi- nisteriöstä, apulaisjohtaja Teuvo Siitonen Maa- talousyrittäjien eläkelaitoksesta, professori An- tero Jyränki ja professori Kaarlo Tuori.

Käsiteltyään asian valtiosääntöoikeudelliselta kannalta perustuslakivaliokunta esittää kun- noittaen seuraavaa.

Hallituksen esitys

Esityksessä ehdotetaan siirryttäväksi maata- lousyrittäjien tapaturmavakuutusjärjestelmässä riskiperusteiseen vakuutusmaksuun. Maatalous- yrittäjien tapaturmavakuutuslakia muutettaisiin myös siten, että valtio ei enää osallistuisi vapaa- ehtoisen tapaturmavakuutuksen kustannuksiin. Valtion rahoitusosuus siirrettäisiin vakuutetuilta perittävään vakuutusmaksuun.

Sairausvakuutuslain mukaisen omavastuu- ajan korvaamisesta maatalousyrittäjille annet- tua lakia ehdotetaan muutettavaksi niin, että päi- värahan taso alennetaan 75 prosentista 70 pro- senttiin maatalousyrittäjän työtulosta ja päivä- rahan saamiselle asetetaan kolmen päivän oma- vastuuajaksi. Lisäksi vähimmäispäivärahasta luov- uttaisiin ja säädettäisiin päivärahan pienin maksettava määrä.

Esitys liittyy valtion vuoden 1997 talousarvio- esitykseen. Maatalousyrittäjien tapaturmava- kuutuslakia koskevat muutokset ovat pääosin

tarkoitettut tulemaan voimaan 1.1.1997. Sairaus- vakuutuslain mukaisen omavastuuajan korvaa- misesta maatalousyrittäjille annettuun lakiin eh- dotetut muutokset ovat tarkoitettut tulemaan voimaan 1.7.1997.

Esityksen säätämisyjärjestysperustelujen mu- kaan esityksellä ei lakkauteta kenenkään mak- sussa olevia etuuksia eikä myöskään tehdä sellai- sia muutoksia, jotka poistaisivat hallitusmuodon 15 a §:n 2 momentissa tarkoitettun perustoimeen- tuloturvan. Tämän vuoksi lakiehdotukset voi- daan käsitellä tavallisessa lainsäädäntöjärjestyk- sessä.

Valiokunnan kannanotot

Ensimmäisessä lakiehdotuksessa ehdotetaan maatalousyrittäjien vakuutusmaksun määräy- tymisperusteiden muuttamista riskiperusteiseen suuntaan ja vapaaehtoisen vakuutuksen rahoit-ukseen osoitetun valtionosuuden poistamista. Ehdotettuihin muutoksiin ei liity valtiosääntöoi- keudellisia ongelmia vakuutusmaksun luonteen kannalta. Tapaturmavakuutusjärjestelmä on toisaalta yksi asianomaisten riskitilanteiden tur- vajärjestely. Jos sitä ei esimerkiksi olisi lainkaan, turvaavaksi tekijäksi tulisi esimerkiksi sairausva- kuutusjärjestelmä. Hallitusmuodon 15 a §:n 2 momentin tarkoituksena ei ole turvata instituutioiden pysyvyyttä.

Toisen lakiehdotuksen mukaan maatalous- yrittäjien sairauspäivärahan saamisoikeudelle asetetaan ehdoton kolmen päivän omavastuuai- ka ja alennetaan päiväraha 75 prosentista 70 pro- senttiin maatalousyrittäjien eläkelain mukaisesta työtulosta. Lisäksi luovuttaisiin vähimmäispäi- värahasta ja säädettäisiin päivärahalle pienin maksettava määrä, 60 markkaa omavastuuajal- ta. Valiokunnan käsityksen mukaan nämä ehdo- tetut muutokset ovat sellaisia, että maatalous- yrittäjien sairauden aikainen perustoimeentulon

turva säilyy hallitusmuodon 15 a §:n 2 momentin mukaisena (vrt. PeVL 15/1995 vp).

*että lakiehdotukset voidaan käsitellä valtiopäiväjärjestyksen 66 §:ssä säädetys-
sä järjestyksessä.*

Edellä esitetyn perusteella perustuslakivalio-
kunta esittää kunnioittavasti,

Helsingissä 29 päivänä lokakuuta 1996

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa
ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Ville Itälä
/kok, varapuheenjohtaja Johannes Koskinen /sd,
jäsenet Gunnar Jansson /r, Ulla Juurola /sd, An-
neli Jätteenmäki /kesk, Marjut Kaarilahti /kok,

Heikki Koskinen /kok, Risto Kuisma /sd, Osmo
Kurola /kok, Johannes Leppänen /kesk, Paavo
Nikula /vihr, Riitta Prusti /sd, Jorma Rantanen
/sd ja Maija-Liisa Veteläinen /kesk sekä varajä-
sen Vuokko Rehn /kesk.

